

ՍԻՈՆ իր գրական դերը պիտի ամփոփէ՝ իր սարողութեան համաձայն՝ որոշ քննականի մը մէջ, ուր բնականաբար մօտ չեն կրնար գտնուիլ զուտ գրականութեան նուիրում բոլոր սեռերը:

Իրենց բանկազին աշակցութիւնը ՍԻՈՆ-ին բերելու համար հրաւիրում ավառական անձնաւորութիւնները — եկեղեցական կամ աշխատական — մեծ յոյս ունինք թէ բարի պիտի ըլլան քաջալերելու զայն, ինչ որ պիտի կրնայ դիւրացնել Սրբազնութեանդ աշխատանքը ի նպաստ մեր առաջադրած նպատակին, եւ որով արժանաւայել հաճոյք մը պիտի ընձեռուի ամեն կարգի ընթերցողներուն:

Մաղբելով Ձեզ կարողութիւն եւ յաջողութիւն ՍԻՈՆ-ի

20 ՆՈՅ. 1926

Մնամք Աղօթարար

Ի ՎԱՆՍ Ս. ՅԱԿՈԲԵԱՆՅ

ԵՂԻՇԷ ԱՐՔԵՊՍ. ԴՈՒՐԵԱՆ

ԵՐՈՒՍԱԴԷՄ

Պ. Ե.

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ՍԻՈՆ, ամառը իր հաստատուած է 1866 թ. Յունիստին, և հրատարակուած անընդհատ 12 տարի, մինչև 1877-ին վերջը: Առաջին թիւը լոյս տեսած է ուրեմն ասկից լման 60 տարի առաջ, խմբագրութեամբ Տ. Թ. Սաւալանեանի, որ ժամանակի ամէնէն լաւ պատրաստուած մտաւորական ոյժերէն մէկն էր, իբրեւ ուսուցիչ և բանասէր, ծանօթ իւր տեսական ծառայութիւններով Ս. Յակոբեանց այս պատմական հաստատութեան մէջ:

Սաւալանի խմբագրութիւնը երկարատեւ չէ եղած: Իրմէ ետքը ՍԻՈՆի խմբագրութիւնը վարած են Մուրատեանց Մելքիսեդէկ վարդապետ (ապա եպիսկոպոս) և Յապալեան Սահակ վարդապետ, (այժմ Կաթողիկոս Կիլիկիոյ):

Շատ հետաքրքրական է գիտնալ թէ ի՞նչ ծրագրով և ի՞նչ նպատակով հաստատուեցաւ ՍԻՈՆ: Առայդ է որ այս հարցումներուն պատասխանը շատ որոշ չէ այն Յայաբարտրեան մէջ, զոր Սաւալան զրամ է ՍԻՈՆի Ա. թիւին սկիզբը, ատոր հաստատումը բացատրելու նպատակով: — Հետաքրքրութեան համար այս թիւին ուրիշ սխանակներուն մէջ քաջուած մը դրինք այդ Յայաբարտրեանին — Բայց նկատի առ-

նելով Հայ Ժողովուրդի ազգային կեանքին վաթսնական թուականները Թիւրքիոյ մէջ, կը տեսնենք որ Եսայիի պատրիարքութեան չուզրնթաց, Ս. Յակոբ գեղեցիկ ջանք մը բրած է Կ. Պոլսի հայ կեանքին մէջ խրմբուող մտաւորական շարժումէն ետ չը մնալու և հայ մամուլի մէջ իր կարծիքն ու իր դիրքը շեշտելու նպատակով:

Թիւրքիոյ Հայոց Ազգային Սահմանագրութեան երկունքին և ծննդեան ժամա-

նակներն են ատոնք: ՎԱԹՍՆԱԿԱՆ Ազգային Սահմանագրութիւնը ծնաւ ամիրաներու և արհեստաւոր

ժողովուրդի ընդհարումներէն: Փռանսայի մէջ կրթուած հայ մտաւորականութեան երիտասարդ և եռանդուն ոյժերը ժողովուրդին կողմէ բռնեցին: Կազմուեցան խաւարեալներու և լուսաւորեալներու կուսակցութիւնները: Ժամանակակից հայ մամուլը արձանագրեց երկու կողմերու ընդհարումներուն արձագանքները: Եւ երուսաղէմի հայ պատրիարքութիւնը, որ Կ. Պոլսի պատրիարքարանին նախասահմանագրական շրջանին մէջ, կը ճգնուէր ամիրաներու քրմահաճոյքին ներքեւ, և նշաւակ եղած էր կարգ մը թիւթիքու շահախնդիր զրչաձաղկումներուն, վաթսնական թուականներուն

կ'ազատագրուէր այդ դժպէնի կացութենէն, նսայի պատրիարքի բնորութենէն ևաքր (1864, օգոստոս 14), որ երուսաղէմի առաջին սահմանադրական պատրիարքն եղաւ:

Նսայի, թէ և չուրկ մտաւորական պատրաստութենէ, բայց իր կենսարաջիւր ուշիմութեամբ, բարձրաժէր Մայրաքանդակ մտաւորական կեանքին զարգացման պէտքը: Եւ այս բարձրամով ո՛չ միայն զարկ տուաւ ժառանգաւորաց Վարժարանին, այլ նաեւ փութաց զործոն շարժումի մէջ զնել Ս. Յակոբայ մասուլը, Սաւայանի հրեշտակութեամբ, և հրատարակել տուաւ հին ունոր զործեր, և պատրիարքութիւնը օժտեց պաշտօնական թերթով մը, — «Որոն» օվ, որպէսզի Ս. Յակոբ Սիոնի բարձունքէն տայ իր պատգամները հայ ժողովուրդին, և կրօնական ու մտաւորական գիծերու վերայ յարաբերութեան մէջ մանկ ազգին հետ:

Թէ ո՛րչափ յաջողեցաւ Սիոն իր ծրարգրին ու նպատակին մէջ: — Այսպիսի հարցումի մը պատասխանը պէտք է ուղղակի բղխի Սիոնի 12 տարուան հաւաքածոյին ուսումնասիրութենէն. ասիկա աշխատութիւն մըն է, որ պէտք է բլլայ առանձինն: Իսկ հոս կրնանք միայն սաշափր հաւատաւել, թէ Սիոն իր ժամանակին փնտռուած աճում-թերթը եղաւ Հայ ժողովուրդին մէջ, իրբեւարտայայտութիւնը ողջմիտ ուղղութեան մը, իսկ Մայրաքանդակ ներսն ալ հիանալի ազգան մը դարձաւ ուսումնական և գրական շարժում մը ստեղծելու թէ՛ Միաբանութեան և թէ՛ մասնաւորապէս ժառանգաւորաց Վարժարանին, որուն աշակերտները Սիոնի սիւնակներուն մէջ փորձեցին իրենց զրէին առաջին արժէքները:

Ինչպէս որ բոնք վերեւ, Սիոնի առաջին թիւին հրատարակութենէն մինչև

ՍԻՈՆԻ
ՆՈՐ ԵՐԶԱՆԸ

կենցաւ տարող հրատարակութեան լման 60 տարի, իսկ վերջինէն

50 տարի անցած են: Պէտք է զիտել որ այդ կէս դարու անջրպետը լեռնէն է գիտական, տնտեսական, քաղաքական, մտաւորական, ազգային, կրթական, կրօնական և եկեղեցական, ինչպէս նաեւ համաշխարհային այնպիսի փոփոխութիւններով, որոնք կենսական ազդեցութիւն

բրին հայ ժողովուրդի ալ վրայ: Մենք չենք ուզեր այդ փոփոխութիւնները դատարել հոս և վերլուծել. միայն մատնանիլ կ'ընենք զանանք՝ բնելու համար թէ Սիոնի այս նոր շրջանի հրատարակութիւնը, այդ փոփոխութիւններէն յառաջ եկող հարկ մըն է երուսաղէմի հայ պատրիարքութեան համար:

1917-ին վերջը բոլոր Պաղեստինի վերայ ծածանեցաւ Մեծն Բրիտանիոյ զրօշը: Երուսաղէմ իր մերողութեամբ և մասնաւորապէս Հայոց Պատրիարքութիւնը, հրաշալի պարագաներու մէջ, գերծ մնացին աւարէ և աւերումներէ, թէ և Ս. Յակոբ ճգնաժամի տաղնապներ անցուց Զորավար Ալէմպիի երուսաղէմ յաղթական մուտքը կանխող տարիներուն մէջ: Մասնաւորապէս փնտռուեցաւ ժառանգաւորաց Վարժարանը. ուսուցիչք և ուսանողք, բոլորն ալ քշուեցան զինուորագրութեան, վարժարանը փակ մնաց երկու քուկէս տարի և վերջապէս Միաբանութեան ջանքերով չհնուութեամբ հաղկու վերադարձուեցաւ զպոլսը 1920-ին, որուն ուսանողներն որբեր եղան առհասարակ:

Յարութիւն պատրիարքի վախճանումէն (1910) ի վեր թափուր էր Սրբոց Յակոբեանց աթոռը: Միւս կողմէն թիւքք կառավարութիւնը որոշեց վերցնել Կ. Պոլսի պատրիարքութիւնը և խղել թիւքքիոյ Հայոց հոգեւոր կապերը Ս. Էջմիածնի Մայր Սթոնին հետ: Այդ նպատակով երեք բարձրագոյն աթոռներ — Կիլիկիոյ, Երուսաղէմի և Կ. Պոլսի — միացնելով, երուսաղէմի մէջ ստեղծեց Պատրիարքութիւն — Կաթողիկոսութիւն մը թիւքքիոյ Հայոց համար, և այդ պաշտօնին կողքի Կիլիկիոյ Սահակ Կաթողիկոսը, որ սակայն չտեսեց. որովհետեւ Կ. Պոլսը գրաւուեցաւ զաշխարհի պետութեանց կողմէն, և վերահաստատուեցաւ նախկին իրադիճակը, որուն հետեւանքով Զաւէն Սրբազան Մեծն Բրիտանիոյ հովանաւորութեամբ տարագրութենէն վերադարձաւ Կ. Պոլսի, իր աթոռը, և երուսաղէմի աթոռն ալ վերստացաւ իր նախկին դիրքը, թէ և ղեւ թափուր:

Այդ կարեւոր իրադարձութեանց արդ

արագ իրարու յաճողելէն ետքն է որ Կ. Պոլսի նախկին պատրիարք Ամեն. Դուրեան եղիւ է Սրբազան, 1921-ին պատրիարք բնաբուեցաւ երուսաղէմի Աթոռին, ազգային սահմանադրութեամբ, վերջին անգամ ըլլալով ու անգղիական կառավարութեան մասնաւոր թոշարութեամբ, և բնաբուութիւնը հաստատուեցաւ ձօրձ Ե. Թագաւորի կողմէն, առաջին անգամ ըլլալով. և Պաղեստինի Բարձր Գծիւսէր Սրբ. Հէրպէրթ Ս. Յակոբի պաշտօնական ներկայութեամբ՝ Ս. Յակոբի մէջ կատարուեցան նորոնոր պատրիարքին գահակալութեան արարողութիւնները:

Միջերկրականի հարաւային եզերքներուն վրայ և Անգլո-Յորդանանու սահմաններուն մէջ կատարուած քաղաքական և աշխարհադրական փոփոխութեանց շնորհիւ, նեղոսէն մինչև Տիգրիս և Պարսից ծոցը տարածուել երկիրներ — Բաքի Սիւրիայէն — մտած էին Մեծն Բրիտանիոյ ազդեցութեան չորանակներուն մէջ: Միւս կողմէն, Թիւրքիայէն տեղահան և տարագիր եղած հայ ժողովուրդին կարեւոր հատուածները սփռուած էին այս բնդարձակ երկիրներու մէջ:

Երուսաղէմի հայ պատրիարքութիւնը, օգտուելով Պաղեստինի մէջ ստեղծուած քաղաքական աղատ և ապահով պայմաններէն, սկսաւ ներքին աշխատութեան, մէկ կողմէն բարեօրէն Մայրավանքիս տնտեսական կաշուութիւնը, միւս կողմէն զարկ տալու զարգացական գործին:

Ամեն. Դուրեան Սրբազանի պատրիարքութեան յաւէտ պանծալի կողմը պիտի ըլլայ ժառանգաւորաց Վարժարանին վերակազմութիւնը, — Կիւլպէնկեան բարեօրէնութեան շնորհիւ Ընծայարանի բաժնին հաստատութիւնը, և Մեկքոնեան նուիրատուութեամբ՝ ուսումնական գործին տեւական ապահովութիւնը: Եւ ահա Սիոնի նորոգ հրատարակութիւնն ալ կուգայ Ս. Յակոբի մտաւոր կեանքին վերածնութեան շարժումը ոգևորել:

Սիոն երուսաղէմի հայ պատրիարքութեան պաշտօնական հրատարակութիւնն է: Եւ այսպիսի ինքնին բաւական է ասորը ուղղութիւնը բացատրելու համար: Եւ Ս.

Պատրիարքը իր պաշտօնագրին մէջ, որ կը գորդարէ Սիոնի այս թիւին առաջին էջը, տուած է արդէն

ՍԻՈՆԻ
ՈՒՂՆՈՒԹԻՒՆԸ
ուրուագիւմ մը, որուն հաւատարիմ պիտի ըլլայ այս ամսագիրը: Այս

ուսումնայնիւ, կ'ուզենք դիտել տալ մեր բնթերշտոյներուն թէ Սիոն պիտի ըլլայ նոր հանդէս մը իր ոգիով, իր ուղղութեամբ, նոր՝ ոչ միայն նայելով հին «Սիոն»-ին, որմէ հեռացած և յառաջ անցած է կէսդարեան անջրպետով մը, այլ նաեւ ժամանակիս լուսաւոր ոգիով և յառաջդիմական ուղղութեամբ:

Մենք կը հաւատանք որ հայ ժողովուրդը խորունկ կարօտութիւն մը ունի Աւետարանի մաքուր սնունդին և յստակ լոյսին: Այդ կարօտութիւնը կ'աղաղակէ այսօր, մանաւանդ մեր գաղութներուն մէջ: Ինչ որ վշտով կը դիտենք որ կրօնքի ներշնչումներէն զրկուած են իրենց բնաշխարհէն տարագիր մեր եղբայրները, որոնք կը տառապին հոգեկան անհանգստութիւններով:

Սիոն պիտի փնայ տալ անոնց այդ ներշնչումներուն կազդուրը:

Մենք կը հաւատանք որ հայ ժողովուրդը իր աւանդական և յաւէտ աղուոր առաքինութիւնները վառ և գործօն պահելու համար բնտանկական կեանքի մէջ, իր շուկայի գործառնութիւններուն մէջ, իր բնկերային յարաբերութիւններուն մէջ, պէտք ունի չափանիւթի մը, յարացոյցի մը: Մեր ժողովուրդը ունէր այդ չափանիւթն ու յարացոյցը, իր պատմութեան մէջ, իր փորձառութիւններուն մէջ:

Սիոն մատնանիչ պիտի ընէ զանոնք:

Մենք կը հաւատանք որ հայերէն լեզուն, մայրենի՝ լեզուն, հայ ժողովուրդի ոգին ու կեանքին արտայայտութեան այդ մեծասքանչ գործին, աւանդ մըն է մեզ սեփական և սրբազան: Մայրենի լեզուն մշակումը, մաքուր զարգացումը, չքեղ կիրարկումը և աղատ ու գեղեցիկ արտայայտումը կենսական դեր մը կը կատարէ ժողովուրդներու ներքին կեանքին ու արտաքին կենցաղին մէջ:

ՍԻՈՆ պիտի գործդրայ մայրենի լեզուին մաքրութեան:

Մենք կը հաւատանք որ քննադատութիւնը հոգեկան և մտաւորական կեանքի լոյսը արտայայտութիւններուն ու ազդեցութեան մէջ, ինչպէս նաև մեր ազգային, եկեղեցական, բնակրային, քաղաքական, բնտանեկան գործունէութեան բոլոր գիծերուն վրայ կենսական ազդակ մըն է, և առոր ազդիրն է ողջմտութիւնը, ճշմարտութիւնը, գիտութիւնը:

ՍԻՈՆ պիտի բլլայ ողջմտ քննադատ մը:

Ինձ համար ստոյգ քաջայերանք և պատիւ մըն է միանգամայն ազդեցութեան պատճառով յետադարձութիւնը, որով Ս. Պատրիարքը ինձի կը յանձնէ ՍԻՈՆի խմբագրութիւնը Տնօրէն ժողովի և Խմբագրական մարմնի անունով, որոնց լրջութիւն ալ նախագահն է ինքն:

ՍԻՈՆԻ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ինչպէս պարտք կ'զգամ յայտարարել որ սուսուցչական ծանր պարտականութիւններու վրայ պիտի չհամարձակէի ստանձնել այսպիսի պատասխանատուութիւն մըն ալ, եթէ զստահօրէն չլսեմէի Խմբագրական մարմնի լուրջ գործակցութեան, և մասնաւորապէս Նոյն ինքն Ս. Պատրիարքի բարձր աշխատակցութեան, որ իր պատրիարքական զահին կից դրած է վարժարական անկողնի, և հակառակ իր գրադումներուն, ոչ միայն կը գտնախօսէ Լնծայութեան սարկաւազներուն և Ժ. Վ. ի վերին գաւառներին, այլ նաև կը փափաքի ՍԻՈՆով ալ օգտակար բլլալ մեր ժողովուրդին:

Շուտով եմ որ գրչի, գաղափարի, զբոսայի, գասի և կարգի բոլոր բնկերներս, եղբայրներս, և բարեկամներս, որ որ ալ գտնուին, իրենց կարողութեան լուսաղօյն արժէքները պիտի բնծայեն ՍԻՈՆին՝ թեթեւեղութեամբ և անհրաժեշտ քաջութեամբ մարմնի աշխատութիւնը և իմ ստանձնած պատասխանատուութիւնը:

ՍԻՈՆի հրատարակութիւնը, իր բնական մեր ուսումնական գործին, միանգամայն զրգիւ մը պիտի բլլայ մեր ուսանողներուն, որպէսզի անոնք ալ հետեին և ծանօթանան զրեւոյս արուեստին, և որ մեր ուղղակի իրենք խմբագրեն իրենց ՍԻՈՆը, հաղուեցնելով

առոր հայահեռա գործը մը հեղինակութեան պատճառներ:

Որոշուած է որ ՍԻՈՆ առայժմ բլլայ ամսօրեայ հանդէս մը, 32 էջերով: Ասկայն

ՍԻՈՆ
ՍՄՍԱԳԻՐ

ասիկա փորձ մըն է լոկ: Պատրիարքութեան եկեմտական արդի վիճակին մէջ ՍԻՈՆի հրատարակութիւնը զոհողութիւն մըն է պարզապէս, և այդ զոհողութիւնը կ'ընէ Ս. Յակոբայ Միաբանութիւնը, յուսարով որ ՍԻՈՆին բնթերցողները իրենց տեսական և կանոնաւոր պարտաւճարով պիտի ապահովեն առոր հրատարակութեան ծախքը: Այս է պատճառը որ այսպիսի ամսաթիւրի մը համար տարեկին դրուած է միայն մեկուկիս անեկիկան տոյս:

Եթէ բաժանորդներ իրենց կանոնաւոր և տեսական վճարումներով ապահովեն ՍԻՈՆի հրատարակութիւնը, կը փափաքինք կրտսեմայ բնել գայն:

Մեր բաղձանքն է որ ՍԻՈՆ իրապէս մտա գործէ լոյսը հայ աւանդին ներս,

ՍԻՈՆԻ
ԸՆԹԵՐՈՆՆԵՐԸ

և ան արուի բոլոր հոգեւորականներուն, բոլոր ուսուցիչներուն և չափահաս ուսանողներուն, և բոլոր հայերէն կարգալ գիտցող հայերուն ձեռքը, որոնք զստահ ենք թէ կարող պիտի բլլան իրենց ճշգրտութեան և նախադրութիւններուն հաճելի էջ մը գրտնել առոր մէջ: Այս նպատակին ապահով հասնելու համար պիտի աշխատինք հոգ տանել նիւթերու պէսպիսութեան, և ապէ՛կէ գտա՝ հաճոյքով պիտի պատասխանենք այն բոլոր լուրջ հարցումներուն և պիտի լուսարանենք այն բոլոր խնդիրները, որոնք կրնան առաջարկուիլ ՍԻՈՆի՝ իր բնթերցողներու լսողին, հերթէ է որ ազգպիտի հարցումներ և խնդիրներ համապատասխանեն ՍԻՈՆի ծրագրին, ոգիին և ուղղութեան:

